



CAP A ESTRASBURG

L'anomalia dels blocs electorals arribarà fins
a les autoritats judicials europees

TEXT ALBERTO GÓMEZ

FOTO VICENTE PRUNA



Al llarg dels darrers anys se'ls ha descrit de moltes maneres: anomalia, imposició, ingerència. Els controvertits blocs electorals, la insistent limitació que pateixen els mitjans durant les cites electorals, apareixen de nou cada cop que s'acosten comicis. Una batalla entre el poder polític i els periodistes que, jurídicament parlant, ha donat un salt de qualitat amb la decisió del Col·legi de Periodistes de Catalunya de portar els blocs al Tribunal Europeu de Drets Humans d'Estrasburg.

Una anomalia. Una imposició. Una ingerència. Aquestes són algunes de les maneres de descriure els blocs electorals, la insistent limitació que pateixen els periodistes que treballen per a mitjans de titularitat pública cada vegada que els toca informar durant els quinze dies d'una campanya. La crua realitat indica, però, que es tracta d'una vulneració tan flagrant com desconeguda. Perquè hi ha molts companys als quals els costa fer-se una idea de què vol dir treballar amb un ordre i un minutat preconcebut abans que comencin els actes dels partits. I perquè la immensa majoria d'espectadors, oients i lectors desconeixen encara més els criteris més elementals que són marginats cada vegada que els polítics se la juguen en uns comicis. Una marginació que el 2015, amb cinc comicis electorals a l'estat espanyol, torna a ser tema de debat.

No caldria recordar-ho, si bé quan parlem de blocs estem parlant d'una realitat en la qual dicta una mena d'escaleta rígida i

tiu sempre en el mateix ordre. Llavors, i si un partit petit ha protagonitzat la polèmica del dia? Res a fer. Tindrà el mateix espai de cada dia. I si el partit majoritari hi ha un dia que no organitza un gran míting? Res a fer. Encapçalarà el nombre de

L'ESTAT ESPANYOL ÉS L'EXCEPCIÓ QUE CONFIRMA LA REGLA. A FRANÇA, ALEMANYA O EL REGNE UNIT NO EXISTEIXEN BLOCS ELECTORALS

minuts i el bloc de notícies de campanya. I si hi ha un nou líder emergent que no estava a l'hemicicle durant la legislatura anterior? Res a fer. No apareixerà.

I què ha fet el Col·legi de Periodistes de Catalunya durant tots aquests anys de derrota del periodisme? No quedar-se de braços plegats. Des del 2008, tant el Tribunal Constitucional com el Tribunal Suprem tenen entre els seus arxius les exigències del Col·legi (juntament amb l'Associació de la Premsa de Madrid i el Colexio Profesional de Xornalistas de Galicia) per tal que sigui el criteri periòdic i no la política

qui decideixi quant de temps i en quin ordre ha d'aparèixer cada partit.

Amb tot, fins ara, cada intent ha estat frenat en sec. En aquests moments, i després

d'una reeixida campanya per recaptar diners de cara a sufragar les despeses, el Col·legi està ultimant una demanda per presentar-la al Tribunal de Drets Humans d'Estrasburg. La llibertat d'expressió i el dret a la informació queden soterrats cada vegada que comença una campanya electoral i les autoritats judicials europees ho han de saber. I ho han de paraitzar.

La notícia es va donar a conèixer, el 13 d'abril, en un acte al Col·legi de Periodistes. Després d'esgotar totes les vies jurídiques espanyoles —que va arribar fins al mateix Tribunal Constitucional—, l'entitat anunciava una acció conjunta entre periodistes i ciutadans, concretament una campanya de micromecenatge a través de Verkami, amb l'objectiu de sufragar els costos de la presentació de l'escrit de demanda i el posterior seguiment. La intenció era recaptar la meitat dels 12.000 euros que es calculaven que eren necessaris per afrontar amb garanties el procés judicial. Finalment, l'objectiu es va assolir gràcies a 161 mecenes que van aportar 6.030 euros.

El que sabrà el Tribunal de Drets Europeus és que l'estat espanyol és l'excepció que confirma la regla. A França, Alemanya o el Regne Unit, per exemple, no passa. En aquests països, segons van deixar clar Núria Almiron —professora d'Estructura de la Comunicació Social de la Univer-

UN TOTAL DE 161 MECENES A VERKAMI VAN PERMETRE RECOLLIR LA MEITAT DELS 12.000 EUROS QUE ES NECESSITEN PER AL PROCÉS JUDICIAL

indiscutible. A cada formació se li dedicarà el temps corresponent als escons obtinguts en les últimes eleccions. S'imposa la proporcionalitat i no la imparcialitat. I cada formació sortirà en l'espai informa-

sitat Pompeu Fabra-, Pablo Santcovsky i Maria Capurro –investigadors de l’Institut de la Comunicació de la UAB– a l’estudi *Els blocs electorals als mitjans públics de l’Estat espanyol: una excepció a Europa* (Quaderns del CAC, juny del 2010) hi ha criteris explícits sobre la informació que s’ha de donar durant les campanyes. Però són qualitius, no quantitius. Hi ha controls, si bé durant tot l’any, no només durant les campanyes. Es fa una anàlisi sobre quina informació s’ha donat durant una campanya, a posteriori, i no una sèrie d’exigències a priori. Hi ha més factors que sobrevolen

UNA DOCTRINA QUE VA NÉIXER AMB CARÀCTER PLURALISTA HA ESDEVINGUT UNA LIMITACIÓ QUE ELS PERIODISTES JA FA ANYS QUE CRITIQUEN

les recomanacions, no només els resultats en els comicis anteriors. I les autoritats són periodístiques, no polítiques.

PARADOXA HISTÒRICA

Com ja és conegut, els blocs estan establerts per la Junta Electoral, l’organisme que vetlla, per exemple, perquè les paperetes estiguin col·locades de manera equitativa perquè els electors puguin votar, és la mateixa autoritat que estableix el temps i l’ordre de la informació que ha d’arribar al públic. L’origen dels blocs és remunta a 1982, quan el director general de RTVE, José María Calviño, va establir els temps cronometrats per tal de garantir el pluralisme polític a l’única televisió que existia en aquell moment.

Eren els temps de majoria absoluta del PSOE i la resta de partits no apareixien quasi mai en campanya. Era posar cara i ulls a unes formacions que sense els blocs quedaven sempre marginades. Paradoxalment, amb el pas del temps i sense voluntat política de posar-hi remei, ha quedat demostrat que una doctrina que va néixer amb caràcter pluralista ha esdevingut un vestit estret del qual és impossible desfer-se.

El problema, com bé recorden la degana del Col·legi de Periodistes, Neus Bonet, i el responsable del Grup de Treball de Mitjans Públics de l’entitat, Carles Prats, és la falta de voluntat política de solucionar-ho. Bonet explicava durant la presentació del recurs davant d’Estrasburg que “les posicions dels partits s’enoquen a mesura que s’apropen les campanyes”. Prats, per la seva banda, criticava que “de portes enfora, tots estan predisposats a eliminar els blocs, encara que, de portes endins, no n’estan tan decidits”.

En aquest sentit, un comunicat del Col·legi de Periodistes del 7 de març considerava “extremadament preocupants” les informacions sobre la ponència de la nova Llei Electoral Catalana (LEC), segons les quals es perpetuarien els blocs. En el comunicat es demanava als membres de la ponència que recapacitessin i els recordava que bona part dels partits havien dit, en públic i en privat, que la nova LEC hauria de servir per acabar amb els blocs electorals.

EXCEPCIONS PUNTUALS

Tot i així, afortunadament, hi ha excepcions dins d’aquest mur. Hi ha una sèrie d’ajuntaments on els partits, cada vegada

A LES ELECCIONS ANDALUSES, LA JUNTA ELECTORAL VA PERMETRE UN DEBAT AMB FORMACIONS SENSE REPRESENTACIÓ PARLAMENTÀRIA

que hi ha eleccions, comuniquen a la Junta Electoral corresponent que els mitjans públics de la localitat tindran plena llibertat per dirimir què s’ha d’emetre i què no. Com fan la resta de l’any.

Puig-Reig, Molins de Rei, Sant Vicenç dels Horts o Mataró en són alguns exemples on, a instàncies del Col·legi, això s’ha aconseguit. Un altre oasi dins d’aquest desert d’impunitat va aparèixer a les darreres eleccions andaluses, celebrades al març. La Junta Electoral va permetre dos debats a Canal Sur. Un primer amb els candidats de les tres úniques formacions amb representació parlamentària (PSOE, PP i IU). I un segon, aquest més plural, on s’afegien Podemos, Ciutadans, UPYD i Partido Andalucista. Aquestes formacions, sense escons en aquell moment, existien. Van poder ser escoltades. I finalment dues d’aquestes van entrar al nou parlament. Un signe de normalitat, sobretot quan es recorda que en un debat del 2011 per fer el cronometratge més estret es va comptar amb dos àrbitres de bàsquet.

RESIGNATS I INDIGNATS

Els periodistes, tan afectats com el públic, porten aquests anys de domini del cronòmetre amb indignació i resignació. Tanmateix, els partits polítics (sobretot aquells que compten amb un major nombre d’escons) són els primers interessats que la anormalitat continuï. Per tant, costa

trobar esquerdes dins del sistema per donar una informació qualitativa i no quantitativa. I els periodistes fan servir els mateixos mitjans per

expressar les seves reivindicacions. Els redactors de TV3 no apareixen en els directes des de les seus dels mítings. Els companys de Catalunya Ràdio i Catalunya Informació no signen les peces com fan la resta

de l'any. I tots llegeixen una declaració de protesta contra els blocs imposats.

A la resta de l'Estat també s'intenten visualitzar les protestes. Begoña Alegría, directora adjunta de l'àrea de Nacional de TVE a Madrid, denuncia que "s'ofereix una informació hipotecada i mecanitzada. El problema és que els nostres dirigents no han volgut sortir del guió en l'essencial potser perquè així els comprometen menys". Alegría recorda, per exemple, com "hi havia casos en què calia parlar amb el candidat de torn i fer-li repetir el missatge fins a encaixar-lo en el temps estipulat. Per sort, hem desterrat velles pràctiques d'avisar els partits quan entraria en directe el seu candidat, aquella llum vermella amagada darrere el faristol que quan s'encenia

sant-se en càlculs matemàtics per sobre de l'interès informatiu. És un intent interessat de convertir la informació lliure en un altaveu de missatges polítics cronometrats i de dubtós interès per a les audiències. Un greu atropellament professional". Martín creu que els blocs vénen a ser "un element més contra la professió periodística, ja menyspreada amb rodes de premsa sense preguntes, distribució de productes enllaunats, restriccions d'accés als mítings de campanya o l'obligació de connectar amb el senyal oficial del partit polític de torn".

Des de la Delegació de Navarra de TVE, el periodista Fernando Roncal, creu que el tema es porta "amb naturalitat i resignació. Complica les cobertures, però s'accepta sense grans queixes". I com es resolen

les complicacions?

"Partits que tenen pocs segons al dia opten per agrupar-los, per exemple un divendres, perquè puguin donar alguna

cosa coherent. Altres volen sortir cada dia tot i tenir només vint segons. Els blocs són antiperiodístics per definició. Perquè obliguen el periodista a escriure més mirant el cronòmetre que altra cosa", afirma.

📺 SITUACIONS RIDÍCULES

Lluís Falgàs, històric membre de la secció de Política de TVE a Sant Cugat, recorda com va patir els blocs en una entrevista a Alfonso López Tena. "Només em tocaven quatre minuts de plató. Li vaig poder fer

una única pregunta". Falgàs denuncia que "el temps imposat dificulta que el contingut sigui creïble. Ens queixem sense que els partits polítics en facin cas. Fins i tot ho volen incloure a la nova llei electoral catalana. Es malfien. Creuen que sense blocs obligats perdrien quota de pantalla".

Una situació tan inexplicable com la patida per Falgàs és la que recorda Jordi Pons, sotscap de Política de TV3, quan José Montilla va anunciar en plena campanya que no es tornaria a presentar a unes eleccions. Al *Telenotícies*, seguint l'ordre dictat, es va sentir primer la valoració d'Artur Mas i després l'anunci pròpiament dit de Montilla. "Es treballa sota unes condicions d'excepció impensable en qualsevol altra secció, amb el cronòmetre en mà. El més habitual i més antiperiodístic és quan vas a un acte de gran interès informatiu i només et toquen uns pocs segons. Un altre cas és quan la pluja obliga a suspendre un míting: els partits sortiran igualment al *Telenotícies*", afirma.

En definitiva, allà on hi ha eleccions democràtiques no hi ha blocs. Ni cronòmetre. Ni ordre imposat. Ni partits vetats. Per tant, és urgent que es resolgui d'una vegada aquest greuge comparatiu. Que els periodistes puguin fer periodisme. I que la informació política comenci i acabi de ser elaborada pensant en el públic, no en els partits polítics. És l'hora. **Ç**

"ELS PARTITS ES MALFIEN. CREUEN QUE SENSE BLOCS OBLIGATS PERDRIEN QUOTA DE PANTALLA" Lluís Falgàs, TVE

indicava al candidat que havia de donar el missatge en vint segons".

Mikel Ercibengoa, cap d'Informatius de TVE al País Basc, insisteix que els blocs no agraden als professionals, ja que "esclavitzen i obliguen a emetre unes informacions que, si no existissin els blocs, segurament s'emetrien de manera diferent. En l'última campanya, la de les europees, UPYD i Ezker Anitza junts van tenir menys temps en tota la campanya que el PNB en un sol dia. I, respecte a l'ordre, ja pot venir el president del govern que obrirem amb el PNB, encara que sigui amb un acte intranscendent. Una cosa totalment antiperiodística". Ercibengoa posa l'accent en la normalitat de la resta de l'any: "Cada setmana, a la informació del Parlament, respectem totes les formacions. No entenc que això sigui radicalment diferent precisament durant una campanya".

També Aurelio Martín, membre fundador del Col·legi de Periodistes de Castella i Lleó, lamenta "que prevalgui l'espai ba-

Més informació a:

<https://noalsblocs.wordpress.com> → Web de la campanya actual "No als blocs" del Col·legi de Periodistes de Catalunya contra els blocs electorals

www.facebook.com/mitjanspublics → Pàgina a Facebook del Grup de Mitjans Públics del Col·legi de Periodistes de Catalunya

https://www.cac.cat/pfw_files/cma/recerca/quaderns_cac/Q34_Almiron_Capurro_Santcovsky.pdf → Estudi *Els blocs electorals als mitjans públics de l'Estat espanyol: una excepció a Europa*, de Núria Almiron, Pablo Santcovsky i Maria Capurro (Quaderns del CAC, juny del 2010)

+ info